

לכבוד

מר יואב גלנט, שר החינוך

פרופ' רוני גמזו, פרויקטור הקורונה

29 ביולי 2020

הנדון: מתווה פתיחת בתי הספר בשנת הלימודים תשפ"א

כקבוצה העוסקת בבריאות הציבור, לצד צעדים לצמצום המגפה דאגנו מתחילת המשבר להחזרה בטוחה של ילדים לספסל הלימודים לטובתם ולטובת החברה כולה. קראנו בשמחה על הכוונה הכללית לפתוח את מערכת החינוך השנת הלימודים הקרובה. בפרט שמחנו לראות כי הכוונה היא להחזיר את כל כתות בתי הספר לשגרת לימודים המותאמת לחיים עם קורונה, עם שמירה על ריחוק חברתי בכתות ג'-יב'. אין ספק שהמתווה מאתגר מאד מבחינת היערכות בפרק זמן קצר ואנו משבחים אתכם על ההתגייסות ויצירת המתווה.

למיטב הבנתנו ישנם מספר היבטים נוספים שסייעו בהצלחת פתיחת השנה תוך שמירה על בריאותם של ילדים ומורים כאחד:

- א. מסגרת הלימודים, כתות ודגשים
 1. כתות הלימוד הנמוכות (א-ב) אמורות להיפתח במתכונת מלאה. אמנם ילדים בגילאים אלה נדבקים פחות וכנראה אף מדביקים פחות, אך הם עדיין עלולים להדביק ולהדבק ובהעדר יכולת לשמירה על ריחוק חברתי או מסיכות, יש צורך **למצוא דרכים להקטנת הכתות**. הדבר גם ללא ספק יפחית תחלואה במחלות זיהומיות אחרות, יועיל לילדים מבחינות נוספות ויגן על המורים.
 2. מומלץ למצוא דרכים **להוראה גם מחוץ לכתות** ובכך להגדיל את היכולת לקבלת ילדים מכתות ה' ומעלה יותר מאשר פעמיים בשבוע בקפסולות קטנות. כך, ניתן לשקול שימוש במבנים נוספים (מתנ"סים למשל), במבנים חצי ארעיים (דוגמת אהלים) וממש ללמוד בחוץ לפחות חלק מהשעות. מזג האוויר בישראל נוח באופן יחסי למדינות אחרות אשר כבר נוקטות בהרחבת הלמידה אל מחוץ לכתלי בתי הספר. יש לזכור שהמחלה מדבקת יותר בחללים סגורים וכך, יציאה החוצה מקטינה גם את פוטנציאל התחלואה.
 3. ככלל, יש להתייחס לסוגית האוורור בכתות. ככל שהאוורור נמוך יותר, הסכון לתחלואה עולה. משום כך, יש לשקול בימים בהם עומס החום (או הקור) כבד במיוחד והתלמידים צפויים להיות בחדרים ממחגים (ואולי להסיר מסכות) לבטל את ימי הלימודים הספציפיים הללו.
 4. יש לבנות **תכנית הסברה ותנאים נאותים להקפדה על שמירה על היגיינה**. במגפת ה-SARS הודגם כי רחצת ידיים תכופה בסבון הפחיתה תחלואה. לכן יש צורך ליצור את התנאים שיבטיחו אפשרות לילדים לשטוף ידיים בסבון מספר פעמים ביום באופן מאורגן. באופן דומה, יש לקבוע כללים לגבי האכילה בשטחי בתי הספר.
 5. מומלץ **לרווח את שעות ההגעה** וההפסקות להקטנת הצפיפות בכניסות/יציאות מבתי הספר ובחצרות. ריווח של ההפסקות יפחית את כמות המורים בחדרי המורים ובכך לאפשר למורים זמן להתארגן בין שיעורים, לשתות ולאכול, יחד עם מניעת תחלואה. סוגית כללי ההתנהגות בחדרי המורים דורשת התייחסות מיוחדת.

6. ישנה חשיבות גבוהה לאפשר לימודים במוסדות החינוך גם לילדים בכיתות ז' עד יב', ועל כן שמחנו ללמוד שעל פי המתווה גם לכיתות אלו מתוכננת למידה משולבת הכוללת למידה מרחוק ולפחות 2 ימים בשבוע במוסדות החינוך, כשהם מחולקים לחצאי כיתות. עם זאת, על פי המתווה שפורסם לא קיימת התייחסות לתגבור כח אדם בכיתות ז' עד יב', אשר הינו הכרחי לקיום המתווה המוצע.
 7. **הסעה** – מאחר שחלק ניכר מתלמידי בתי ספר תיכוניים וחיטבות מגיעים בתחבורה ציבורית, יש להגביר תדירות התחבורה להפחתת צפיפות בשעות ההגעה. ניתן לשקול ניצול של אוטובוסים לתיירים למטרת תגבור הסעות ובכך גם לסייע בהפחתת אבטלה בקרב נהגים.
 8. **פעילות גופנית** – המצאות תלמידים שעות רבות בבית וביצוע למידה מקוונת שהנה באופייה, יושבנית, מחמיר את אי הפעילות הגופנית של תלמידים בישראל שמצויים, עוד טרם משבר הקורונה ברמות גבוהות של עודף משקל והשמנת יתר כמו גם רמות נמוכות במיוחד של פעילות גופנית בהשוואה לעמיתיהם בעולם. מומלץ לשקול הגברת שיעורי פעילות גופנית בימים בהם מגיעים התלמידים לכתות זו, יכולה לרוב, להיערך בחוץ ובכך אף להפחית את הסיכון כתוצאה משהייה במרחב סגור.
- ב. תנאי פתיחה וסגירה של בתי ספר
באזורים בהם התחלואה גבוהה בתי הספר יישארו סגורים עד להפחתת התחלואה. יש לנסח קווים מנחים ברורים לסגירה של בתי ספר לפי רמת התחלואה בקהילה ויש להתוות דרכים בהם ילדים יקבלו מינימום נדרש של ימי לימוד במשך שנת הלימודים.
- ג. אוכלוסיות מיוחדות ואוכלוסיות פגיעות
 1. יש לנסח כללים אשר יגנו על מורים פגיעים ותלמידים פגיעים. יש לשקול העברה של מורים הנמצאים בסיכון גבוה להוראה מרחוק בלבד. יש לקבוע כללים להגדרת מורים ותלמידים פגיעים על מנת למנוע תחלואה עודפת באוכלוסיה זו.
 2. יש להתאים את הלמידה לבעלי מוגבלויות בקרב מורים ותלמידים כאחד. כך, לדוגמה, לטובת לקווי השמיעה יתכן שעדיף שהמורה והתלמידים ישתמשו במסיכות שקופות, או להוסיף הגברה למורים הנמצאים מאחורי מסיכות
 3. יש להתאים את ההנחיות למסגרות חינוך שונות, דוגמת החינוך החרדי והערבי, על מנת לאפשר את פתיחתן בצורה בטוחה. באופן דומה, יש לתת את הדעת על פנימיות ושיבות.
 4. כדי להכליל את המתווה ואת הכללים המנחים גם על מסגרות של החינוך הבלתי פורמלי (צהרונים, חוגים, תנועות נוער). זאת על מנת לאפשר להן מצד אחד להתנהל במקביל לקיום המגיפה, ומאידך לא לשמש כמוקדי התפרצות מחוץ למערכת החינוך שמזינים את התחלואה במערכת עצמה.
 5. **תוכנית ההזנה** – הזכאות להיכלל בתוכנית ההזנה מאפשרת תזונה יומית, מפוקחת לתלמידים זכאים, לרוב על פי קריטריונים סוציאקונומיים. יש חשיבות גבוהה למציאת מנגנון שיבטיח את רצף קבלת המזון על ידי תלמידים אלו, גם בימים שאינם מגיעים לבית הספר.
 6. אין ספק שהמגיפה מחמירה פערים סוציאקונומיים. בתי ספר הם אחת הדרכים המשמעותיות לצמצום פערים אלה. יש למנוע החמרה של פערים הנובעים מהעדר מחשבים, תשתיות מחשוב ואוריינות דיגיטלית ע"י איתור תלמידים נעדרי תשתיות מחשוב וקביעת קריטריונים לאספקת מחשוב, תשתית וסיוע לתלמידים.

ד. ניטור תחלואה

אנו ממליצים על בדיקות PCR לניטור סגל בית הספר ברמה שבועית/דו שבועית בהתאם לרמת התחלואה באזור בית הספר. ניתן לנטר באופן של איגום דגימות. תוצאות בדיקות אלו יסייעו בניטור התחלואה בבתי הספר ובקהילה ויסייעו להגן על צוותי ההוראה ולזהות תחלואה סמויה לנקוט צעדים לפני התפרצויות.

אנו מאחלים הצלחה רבה בהיערכות ובפתיחת שנת הלימודים הקרובה

בכבוד רב, (רשימת החתומים לפי סדר הא"ב)

דר' אלכס גיללס-הלל, רפואת ילדים ומחלות ריאה בילדים, מרכז רפואי הדסה
דר' חגית הוכנר, אפידמיולוגיה, ביה"ס לבריאות הציבור של האוניברסיטה העברית והדסה
דר' קטיה יז'מסקי (עמיתת דיקון), ביה"ס למנהל עסקים, האוניברסיטה העברית
פרופ' אמנון להד, רפואת משפחה, האוניברסיטה העברית, קופת חולים כללית
פרופ' אורלי מנור, סטטיסטיקה, ביה"ס לבריאות הציבור, האוניברסיטה העברית והדסה
פרופ' רן ניר-פז, מחלות זיהומיות, מרכז רפואי הדסה
פרופ' אורה פלטיאל, אפידמיולוגיה והמטולוגיה, ביה"ס לבריאות הציבור ומרכז רפואי הדסה

מר ארי פלטיאל, דמוגרפיה, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (בגמלאות)
ד"ר ורד קאופמן שריקי, ביה"ס למדעי הבריאות, אוניברסיטת אריאל
פרופ' רונית קלדרון-מרגלית, אפידמיולוגיה, ביה"ס לבריאות הציבור, האוניברסיטה העברית והדסה